

Hloupá církevní učenost

Stará hornoněmecká podoba slova Hexe (čarodějnice) zněla hazusa nebo hazasa. – Středověká forma Hexse nebo Hegxse či Hekse je vzácná, protože až do 16. a 17. století se užíval výraz „Unholde“ (ošklivá). V tomto slově je ukryta připomínka staroněmecké bohyně Holdy. Fischart slovo Hexe užívá i v mužském rodu. Když mluví o svém překladu Bodina, hovoří o Hexu a o Hexiu. Zmiňovaný Bodin, který o kouzelnictví a čarodějnictví pojednal s hloupou učeností, své zkoumání zahajuje následující definicí: „Kouzelník a čarodějník (čarodějnice) je ten, kdo se skutečně a vědomě namáhá a pokouší pomocí ďábelskou své předsevzetí provést nebo něco skrze něj dokázat nebo něčeho dosáhnout.“ K dosažení ďábelské pomoci, tj. ke kouzelnictví, vede spolek s ďáblem, který bývá domluven v různé formě. Buď ústně nebo písemně. Prostředníky obyčejně bývají zasvěcenci. Obřad sám o sobě je jednoduchý. Kandidátka, ať je to katolička nebo protestantka, se zříká Marie a Boha, nebo „našeho Pána Boha a jeho deseti přikázání“.

K uzavření spolku s peklem však přistupuje ještě jedna význačná okolnost: ďábelské námluvy, o nichž teologové a právníci namluvili tolik učených pošetilostí. Ďábel vyhledává známost s dívkami nebo paními, které chce učinit předmětem

svého záletnictví a následně čarodějnicemi; nejdříve to činí v podobě slušného muže, pod maskou šviháka, myslivce, jezdce a pod jménem Voland, Petříček, Klaus, Gräsle Grünhütl apod. – Když pak vyvolené svedl a ony užily jeho objektů, – které bývá v doznáních čarodějnic vesměs označeno jako „nelibé“, „chladné“ a „protivné“ – vtiskne jim na některou část těla čarodějnické znamení (stigma diabolicum), čímž jsou označeny jako majetek pekla. Ďábel pak někdy s čarodějnicemi plodí děti, tzv. věště (podvržené děti).

Tak se tomu až do konce 16. století všeobecně věřilo. Sám Luther dal této víře svou výslovnou sankci. Později se šířilo mínění, že ze spojení čarodějnic s ďáblem pocházejí vesměs zrůdy, hadi, želvy, červi.

Domnělé slavnosti čarodějnic

Když se čarodějnice zřekla Boha a stala se ďáblou nevěstou, byla při nejbližší slavnosti čarodějnic přijata do satanovy obce. Každá země měla pro veliká shromáždění čarodějnic vlastní místa, nejčetnější však byla v Německu. (Blokberg, Heubert, Horselbert, Fellerberg aj.) Slavnosti čarodějnic se konaly po celý rok v určitých nocích týdne. Veliké generální shromáždění, nejskvělejší to oslava jejich svazku, však připadalo na první májovou noc (noc Walpurgina) a to ze zřejmého přimknutí se ke germánskému pohanství, které právě v této době slavivalo svůj významný jarní obětní svátek. **Je zřejmé, že křesťanská církev se snažila pietu, s jakou nově obrácení Němci k „svaté noci“ pohlíželi, zošklivit, a proto právě v tuto noc nechala konat slavnosti čarodějnic.**

Čarodějnice, jak zná-

mo, přijížděly povětrím na koštěti, praseti, kozlu, smetáku nebo na pohrabáči. K slavnosti se připravovaly natíráním „olejem čarodějnic“ a odříkáním tajemné formule. Satan se při takových schůzkách objevuje v podobě pestře vyfintěného tanečníka, obyčejně však v majestátně zachmuřené póze. Sedí na trůnu vykládaném sloní kostí a zlatem. Poločlověk, polokozel má na bradě kozu a vzadu dlouhý ohon. Jeho nohy se podobají husím a prsty mají dlouhé drápy. Jistý poet malé růžky na hlavě nahrazuje korunou; mimo to má na čele dlouhý roh, jehož špice vyzařuje světlo jasnější měsíčního a jeho veliké okrouhlé oči, podobné sovím, se blýskají hrozným leskem. Obřady slavnosti, která obvykle začíná v devět večer a končí o půlnoci, se zahajují tím, že shromáždění démoni, mistři čarodějové a čarodějnice před ďáblem padají do prachu, vzývají ho coby svého pána a mistra, zřikají se boha a svatých, líbají mu levici, levou nohu, levý bok, genitálie a zadní část těla.

Pak následuje obřad podobný zpovědi, protože slavnost čarodějnic je vesměs travestií křesťansko-katolického kul-

tu. Kouzelníci a čarodějnice ďáblu vyznávají své hříchy, tj. přiznávají, že vykonali příliš málo zlého, že navštívili chrám a byli přítomni bohoslužbě. Pak ďábel osobně slouží ďábelskou mši, kterou proplétá jakýmsi kázáním. Svým ctitelům slibuje ráj, jaký by si jen mohli přát. Ke konci mše shromážděným udílí oltářní svátost pod obojí způsobu, avšak pekelná hostie je černá a tuhá jako podešev a chutná jako shnilé dřevo a pekelný kalich poskytuje hořký a odporný nápoj. Následuje banket, ale všechna jídla a nápoje jsou špatného nebo přímo ošklivost budícího vzhledu a chutnají odporně. Pak se všechno chystá na tanec, přičemž tanečníci a tanečnice si podají ruce a obličeje obrátí z kola ven.

Zatímco se hoduje a tančí, obcuje ďábel se všemi přítomnými. S muži jako žena, se ženami jako muž. (V originále: indem er den Männern als Succubus und den Weibern als Incubus beiwohnt. Průběh slavnosti čarodějnic byl vylíčen podle Bodinova podání, del Rio-ova, podle Theatrum diabolicum a podle mnoha výslechů čarodějnic.) Když pak konečně všechny shromážděné vyzval, aby podle možnosti páchali hodně zla, spálí se veliký kozel sám až na popel, který si čarodějnice rozdělí, aby jím čarovaly.

Není nejmenších pochyb, že víra v čarodějnice a čarodějnictví byla jen logickým důsledkem víry v ďábla. Procesy proti nim, aspoň ve svých začátcích, patří ke znakům té doby, která považovala za svou povinnost v zájmu říše proti satanově říši boží bojovat vražděním a ohněm. Co praví kníže našich básníků Goethe o pověře vůbec, platí zvláště o víře v čarodějnice. (Pověru lze srovnat s kouzelným pletivem, které se zatahuje tím silněji, čím více mu kdo uhýbá. Ani nejosvícenější doba není před ní bezpečna: objeví-li se však ve století tmářství, zachmuřená mysl ubohého člověka velmi brzy touží po nemožném, po vniknutí do říše duchů, do dále, do budoucna; tehdy se vytváří podivný bohatý svět, obestřený temným kruhem mlh. Po celá staletí tyto mlhy tíží a stále více houstnou; fantazie

ovládá pustou smyslnost, rozum jakoby se ke svému božskému obracel původu jako hvězda a mysl zoufá, protože je (s svými právy nelze prorazit.)

Je křesťanství „náboženstvím lásky“?

Tato a ostatní „svaté hlouposti“, s jejichž pomocí křesťanství, známé „náboženstvím lásky“, šťastně dokázalo, že jeho nejvznešenější hrdinka, krásná, cudná, zbožná a nadšená Johana d'Arc byla upálena coby čarodějnice a ďáblová souložnice, má ještě dnes nekonečně větší obec přívrženců než rozum. Upalovači čarodějnic zcela jistě jednali ve smys-

lu a duchu své doby. Své zbožné dílo páchali k větší boží slávě. Během času ovšem původní čistota tohoto fanatismu nepochybně utrpěla některými zvrhlostmi. **Neboť k vražednému zápalu víry se přidružila neméně vražedná hrabivost.** Okolnost, že jmění „v popel obrácených“ bylo zabaveno a dvěma třetinami rozděleno vrchnosti, z jedné

třetiny soudcům, kněžím, udavačům a katům, byla příčinou mnohých poprav ohněm, provedených na čarodějnicích. Kdyby tyto hrozné události připouštěly lehkovážný tón, bylo by možné říci, že lidé i při čarodějnických procesech hleděli spojit příjemné s užitečným. Ke zbožnému bludu se přidružovala chladnokrevná vypočítavost: co to vynesou? Náboženská fantazie lidu připravila tkalcovský stav, na kterém mělo být tkáno nekonečné tkanivo čarodějnických procesů; **křesťanská teologie dala firmu, křesťanské právníctví souhlas.** Jakmile byly jednou ony „Malefizgerichte“ zřízeny a mnohonásobný personál, který k nim náležel, okusil vůni kořisti (podílů), záleželo pak stejně na poměrech doby jako na lidské povaze, aby se čarodějnické procesy rozjely. A s jakým výsledkem se to podařilo, ozřejmuje akt, že v době třicetileté války, kdy v Německu všechno zchudlo, byl proces proti čarodějnicím velmi výnosným zaměstnáním.

Bohulibá inkvizice

Po celý středověk byly jinými kacíři inkvizičních soudů upalováni také jednotliví čarodějníci a čarodějnice. V té době, jak již bylo řečeno, bohulibá inkviziční instituce v Německu nemohla najít pravou půdu. Za tuto ztrátu měla být naše země přehojnou měrou odškodněna čarodějnickým procesem, který byl počátkem 15. století vlivem metodického vývoje povýšen na teologicko-právní podnik prvního řádu. Ke konci r. 1484 si dva profesori teologie, Jakub Sprenger a Jindřich Institor, kteří **byli papežem** v Horním Německu **ustanoveni za soudce kacířů**, vymohli papežskou bulu, která je v seznamu bul zanesena pod titulem „Summis desiderantes“. Papežské buly, jak známo, jsou označovány podle svých začátečních slov. Výše zmíněná je hodna svého původce, chlípného a ukrutného Innocence VI-II. V této pamětihodné listině je zachycen úděsný obraz ďábelských zařízení kouzelníků a čarodějnic německých zemí, škodících lidem, dobytku i polním plodinám. Jmenování in-